

УДОСКОНАЛЕННЯ ЕЛЕКТРОННОГО СУДОЧИНСТВА ЯК ГАРАНТІЯ ЕФЕКТИВНОГО ДОСТУПУ ДО ПРАВОСУДДЯ

Факас Ілона Борисівна,

к.ю.н., доц., доцент кафедри

цивільно-правових дисциплін

Чернівецький навчально-науковий інститут

Національного університету Одеська юридична академія»

м. Чернівці, Україна

Одним із різновидів державного захисту прав і свобод людини і громадянина є судовий захист. Конституція України (ст. 55) [1] гарантує кожному судовий захист його прав у межах різних форм судочинства, зокрема і цивільного. Право на судовий захист передбачає і конкретні гарантії ефективного поновлення в правах шляхом здійснення правосуддя. Відсутність такої можливості обмежує це право. А за змістом частини другої статті 64 Конституції України право на судовий захист не може бути обмежено навіть в умовах воєнного або надзвичайного стану [2].

Війна поставила перед судовою системою України безліч викликів, серед яких: відновлення втрачених судових проваджень, розширення категорій справ у формі письмового провадження, пошкодження та руйнування приміщень судів, загроза безпеці суддів і працівників апаратів судів, труднощі з викликом осіб до суду, особливо якщо вони перебувають на окупованій території [3].

Для часткового вирішення зазначених проблем необхідний швидкий та зручний механізм розгляду справ під час війни. Як слушно зауважувала О. Кібенко, - «минулий рік продемонстрував, що існує нагальна необхідність запровадження повноцінного електронного чи онлайн-суду, який забезпечить людям та бізнесу ефективний доступ до правосуддя» [4].

Черговим позитивним результатом впровадження електронного судочинства в Україні можна вважати прийняття Закону України «Про

внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо обов'язкової реєстрації та використання електронних кабінетів в Єдиній судовій інформаційно-телекомунікаційній системі (далі ЄСІТС) або її окремій підсистемі (модулі), що забезпечує обмін документами" від 29 червня 2023 року №3200-ІХ. Цей закон введено в дію через 90 днів з дня його опублікування, тобто з 18 жовтня 2023 року. Він передбачає обов'язок для адвокатів, нотаріусів, державних та приватних виконавців, арбітражних керуючих, судових експертів, органів державної влади та інших державних органів, органів місцевого самоврядування, інших юридичних осіб зареєструвати свої електронні кабінети в Єдиній судовій інформаційно-телекомунікаційній системі або її окремій підсистемі (модулі), що забезпечує обмін документами, в обов'язковому порядку. Інші особи реєструють свої електронні кабінети в ЄСІТС в добровільному порядку.

Вища рада правосуддя рішенням від 12 жовтня 2023 року № 977/0/15-23 привела у відповідність норми Положення «Про порядок функціонування окремих підсистем (модулів) Єдиної судової інформаційно-телекомунікаційної системи» до вимог зазначеного закону.

Необхідно відзначити, що для створення електронних кабінетів юридичним особам в адміністративних і цивільних справах відведено більше часу і цей строк складає 7 місяців, тобто до 21 лютого 2024 року.

До основних переваг користування підсистемою «Електронний суд» належать можливості учасників судового процесу: - подавати до суду процесуальні документи (позовні заяви, клопотання тощо) в електронному форматі, додавати інші файли (зображення, відеофайли тощо); - відслідковувати рух та стан розгляду таких документів у суді або в органі та установі системи правосуддя; - уповноважити іншого користувача на вчинення дій в інтересах довірителя, надавши засобами відповідної підсистеми ЄСІТС такому повіреному довіреність в електронній формі відповідно до вимог процесуального законодавства; - сплатити судовий збір та інші платежі в режимі онлайн під час формування відповідного документа

або додати відомості щодо здійсненого самостійно платежу для забезпечення автоматичної перевірки його зарахування на відповідний рахунок [5].

Станом на початок жовтня 2023 року підсистема Електронний суд, нараховувала 200 тисяч користувачів. <https://mn.vl.court.gov.ua/sud0311/pres-centr/news/1485005/>

Разом з тим, поряд з перевагами, необхідно відзначити і недоліки модулю «Електронний суд». Він все ще залишається недосконалим та не орієнтованим на споживача. Так, користувачі програми скаржаться на незручний дизайн, численні «баги» (постійні проблеми з входом у кабінет, «зникнення» справ із кабінету, відсутність важливої інформації щодо відправлених документів чи статусу справи з незрозумілих причин).

Підсумовуючи, необхідно зазначити, що виявлення недоліків в підсистемі Електронний Суд та їх поступове усунення, є дороговказом на пряму, яким слід рухатись для удосконалення електронного судочинства. Дуже важливими є простота, зручність та зрозумілість модулів ЄСІТС. Доступ до правосуддя лише тоді може вважатися ефективним, якщо правила розгляду і вирішення спорів спрощені та орієнтовані не на юриста, а на пересічного громадянина.

Список використаних джерел

1. Конституція України : Закон від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. Відомості Верховної Ради України (ВВР). 1996. № 30. Ст. 141.
2. Право на судовий захист. URL: <https://ccu.gov.ua/storinka-knygy/439-pravo-na-sudovuuy-zahyst>.
3. Конституційне право кожної людини на судовий захист не може бути обмежено в умовах воєнного стану. URL: <https://court.gov.ua/press/news/1502045>.
4. Майбутнє онлайн-судів в Україні: оцифрування наявних процесів чи цифрова трансформація правосуддя? URL: <https://supreme.court.gov.ua/supreme/pres-centr/zmi/1397565/>.
5. URL: <https://wiki.legalaid.gov.ua/index.php>.